

**Av Eva Tveter i samarbeid med
Astrid Løken Bolstad, Jorun Westerby og Anne Grethe Bredholt**

De aller eldste her i kommunen, særlig veteranene fra Trømborg og Hærland, har fremdeles gode minner om Anders Løken fra gården Bøltorp. Foruten å være bonde, var han oppfinner, organist, korleder og innehaver av et stort mangfold av offentlige verv.

Anders Løken var født på Kjeserud i Hærland, men overtok den vakre gården, Bøltorp i Trømborg, i 1913 etter sin far, Anton Christensen, Løken. Her drev han som bonde sammen med sin kone, Mina Emilie, til 1951 da han overlot driften til sin eldste sønn, Johan Løken.

Oppfinner

Som ung gårdbruker gikk Løken ivrig i gang med å gjøre det best mulige ut av gården. Det 350 mål store jordarealet inneholdt mye leire, og han gikk systematisk inn for å forbedre jorda ved grøfting. Han konstruerte først en hesteplog og deretter en motordreven plog, som han etter forbedringer, høstet stor anerkjennelse for blant fagfolk.

I 1925 fikk han patent på en grøftegravermaskin som ble fabrikkert ved et jernstøperi og mekanisk verksted i Oslo: S.H. Lund & co. A/S. Den ble utprøvet ved «Maskinprøveanstalten ved Norges Landbrukshøiskole» og fikk følgende

L Ø K E N S

PATENTEREDE

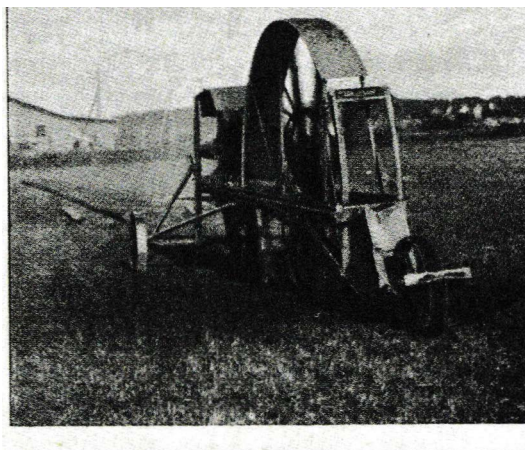
GRØFTEGRAVER

FABRIKERES AV:

S. H. LUNDH & CO. A/S

Jernstøperi & mek. verksted

OSLO

Denne grøftegraveren som Anders Løken fikk patent på i 1925, var ansvarlig for 20 kilometer med grøfter! Den står nå på Folkenborg museum. Foto utlånt av Jorun Westerby.

Anders og Mina Løkens tre barn fotografert øst for våningshuset ca. 1920. Fra venstre: Ole, Ragnhild og Johan odelsgutt. Foto utlånt av Astrid Bolstad.

attest: «Løkens grøftegravermaskin er av meget enkel konstruksjon, 2 mand kan med lethet betjene maskinen og samtidig lægge rørene. Driftsomkostningene er sammenlignet med håndarbeide meget rimelige, og maskinen leverer et pent arbeide. Transporten er letvindt og billig, man har det indtryk at maskinen ved arbeide i nogenlunde stenfri jord vil være vel skikket for sit øiemed.» Ås 26. juni 1925.

I et intervju foran sin 70-årsdag forteller Løken at han hadde lagt 20 000 meter med grøfter! Vi vet at Løken brukte oppfinnelsen i alle fall på egen gård. Den står nå på Folkenborg museum.

Et langt liv med musikk

Anders Løken var av en musikalsk familie. Han lærte seg tidlig å spille orgel, mens hans bror, Peder, spilte fele. I 1905 ble han ansatt som organist i Hærland kirke og fortsatte i hele 50 år til 1955.

Starten som organist var litt tilfeldig. Læreren ved Melleby skole, som var organist, kom forsinket tilbake etter skoleferien i 1905, og da fikk 22-åringen Anders anmodning om å overta organistplassen. Ikke visste han vel da at det skulle bli for hele 50 år!

Hans barnebarn, Astrid Løken Bolstad og Jorun Westerby, forteller at han tok sitt organistarbeid meget alvorlig, øvet iherdig på salmemelodier og kirkemusikk. Han møtte aldri uforberedt til orgelkrakken, det var alltid intens øving foran gudstjenester, brylluper og begravelser. Stykker han var spesielt glad i, var Griegs «Mor Aases død» og Mendelsohns bryllupsmarsj.

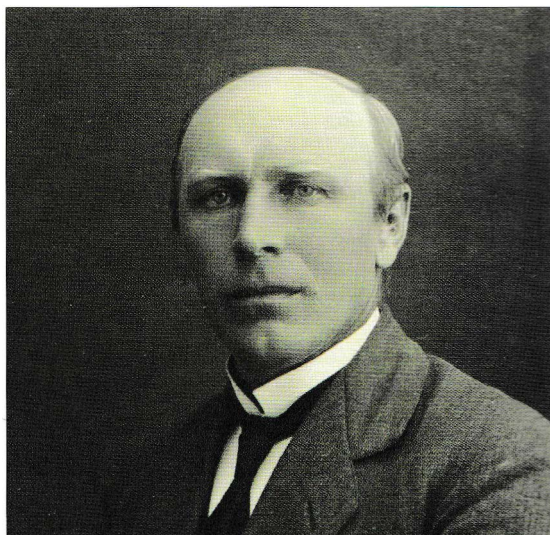
Da Martin Sandem sluttet som dirigent for Hærland Sangforening i 1942 etter 32 år, var det Anders Løken som overtok dirigentstaven og ansvaret for sangkoret frem til han døde i 1957. Løken var ingen amatør da han overtok. Allerede fra 1914 hadde han dirigert Trømborg Sangkor.

Kongens fortjenstmedalje

For sitt lange og utrettelige arbeid som både organist og korleder i Hærland ble han i 1952 tildelt Kongens fortjenstmedalje i sølv. Det var en stor glede for Løken å reise til slottet i Oslo og møte kong Haakon VII. Han var veldig stolt over denne æresbevisningen, og Astrid forteller at han i anledning møtet på slottet fikk sydd seg nye stripete sjakettbukser som han også hadde på seg da han takket av som organist i 1955.

Eidsbergs gamle historiker, Arne Sandem, skrev i 1980, ved korets 70-årsjubileum, en fornøylig fortelling om hvordan han som guttunge opplevde koret da det sang i bedehuset på Høytomt når det var basar i Sanitetsforeningen. Da var det hans far, Martin Sandem, som var korleder. «Noen ganger var sangen i vanskeligste laget. Det var innfall og pauser, altstemmer og basser som kom nede fra kjelleren, men det gikk i hop og stemte til slutt. En slik sang var Lerka slår i sky'n – våren kommer atter. Bassene tok innersvingen, mens jentene holdt tonen, og de klarte å komme likt i mål. Det var en imponert forsamling som tok lodd etterpå, og Sanitetsforeningen gjorde gode penger!»

Anders Løken var veldig glad i koret sitt, de gjorde stadig fremskritt og opptådte ofte på sangerstevner og andre offentlige arrangement. Da «Trømborg-sangen» ble skrevet av rallardikteren Antonio Bahms i 1930 var Anders Løken med på å komponere melodien sammen med Kristian Wendelborg som i en årrekke var organist i Sagene kirke i Oslo. Det første verset lyder slik:

Anders Løken som ung oppfinner og med et stadig videre spekter av tillitsverv. Foto utlånt av Anne Grethe Bredholt.

*Herlige bygd som du rotfestet står
stolt gjennom seklernes jag
Sagnrike minner fra fortidens år
ser vi i Trømborg i dag.
Gårdene blinker i jorddyrket prakt,
jorden er smuldret av plogjernets makt,
slekt etter slekt står om hjembygden vakt.
Hild deg du herlige bygd.*

Sangen har fem vers som alle er viet Trømborgs natur og menneskene der. Ikke rart at Anders likte å delta i tonsettingen av sangen som ble kalt «Hyldest til Trømborg». Hele sangen er trykket i «Haakon» nr. fem.

Anders hadde en mor med sans for poesi og som skrev sanger. Hun het Ragnhilda og var fra Rømskog. Noen av sangene som hun diktet fikk hun utgitt på forlaget «Linje Trykkeri» i et lite hefte med forside «10 sanger av forfatter Ragnhilda Løken, Bøltorp».

Astrid forteller at bestefar Anders var så glad i salmer. Hun husker at da hun overnattet på Bøltorp som lita jente

Bøltorp, slik det ser ut nå – med våningshus, låve, stabbur og bakker som i sin tid trengte grøfting
Foto: Eva Tveter.

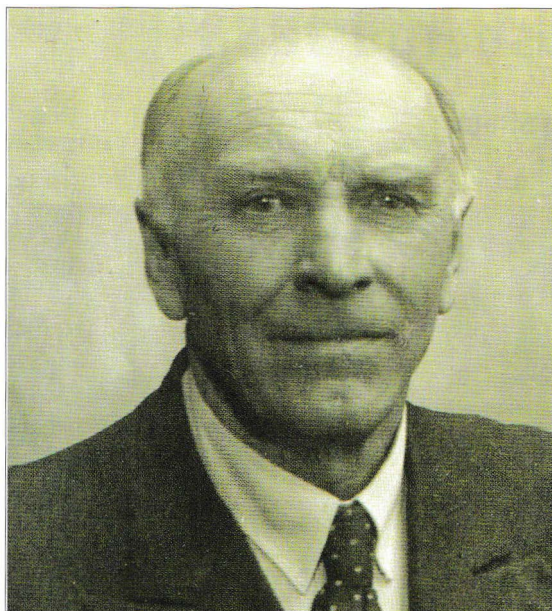
fikk hun sove sammen med bestemor og bestefar. Først var det aftenbønn, og så var det et helt spesielt rituale: Før de sovnet skulle Astrid få slå opp i salmeboka og peke på tre salmer, én for bestemor, én for bestefar og én for veslejenten. Da bestefar hadde lest alle de tre versene, var det tid for å lukke øynene og sove. Et godt minne, sier Astrid. Hun kan også huske hvor stas det var å få dra orgelbelgen når bestefar spilte i kirka. I 50 år spilte han på det samme orgelet!

Jorun Westerby var også mye hos besteforeldrene på Bøltorp. Hun husker godt ritualet med andakt ved kjøkkenbordet hver kveld før leggetid. Salmen som bestefar ofte leste var «Sørg, o kjære Fader, du, jeg vil ikke sørge.» En annen salme som han likte svært godt var «O, bli hos meg, nu er det aftentid.» Den ble sunget ved graven under jordfestelsen i juli 1957.

Offentlige verv

Anders Løken hadde så mange offentlige verv at man nesten ikke kan forstå når han fikk tid til å være bonde. Men han dyrket sin åker og eng med kunnskap og glede og fikk også en pris for sin korndyrking. Her har vi listet opp tillitsverv som han påtok seg:

- Medlem av herredstyret i 20 år.
- Formann i landbruksnemnda.
- Formann i Eidsberg Sparebanks forstanderskap fra 1920 og i flere år.
- Formann i kontrollkomitéen i Eidsberg Sparebank.
- Medlem av bygdas skolestyre, ligningsnemnd og forliksråd.
- Takstmann.
- Formann i komitéen for Hagebruksutstillingen i 1929.
- Medlem av Hypotekbanken og Eidsberg Brannkasse.
- Medlem av sentralstyret i Felleskjøpet.

Slik husker vi Anders Løken som godt voksen, mild, myndig og respektert både som bonde og musiker. Foto utlånt av Anne Grethe Bredholt.

Hvorfor fikk han så mange verv? Det var nok fordi han nøt stor respekt i bygda og ikke var redd for å si hva han mente. Og han fikk anerkjennelse for å arbeide rolig, grundig og utholdende. Slik satte han spor etter seg

Også innen skogbruk gjorde Løken en innsats. I 1930 fikk skogeierne i bygda sitt første styre med Anders Løken som formann. Hans P. Høie fra Eidsberg ble nestformann og Jørgen Dahl fra Hærland ble styremedlem. Disse tre ble da kontaktmenn for Nedre Glommen Skogeierforening

At det gikk i hop med gårdsarbeidet skyldes ikke minst hans kone, Mina Emilie, født Karlsen, fra nabogården, Søtland. Hun var stillferdig og logn, flink til å organisere, lage mat og ta imot familie og ofte mange andre gjester. Det sies at bak enhver driftig mann står en kvinne, og en slik kvinne var Mina. Hun døde i 1981 på Fossum.

Glad i natur og friluftsliv

Anders og Mina Løken likte seg svært godt i Trømborgfjella, og fikk bygget seg ei lita hytte ved Askevannet der de trivdes med bærplukking og rekreasjon. Det var ikke bilvei frem til hytta, men avstanden var ikke større enn at man kunne gå fra Dynjan.

Ekteparet Anders og Mina Løken var undertegnede faddere, og jeg fikk derfor gleden av å være på fjellferie sammen med dem flere somre på Ola Lislegårds hytte på Grønhovd i Hallingdal. Det var gylne dager med lange molteturer, bestigning av de nærmeste toppene og seterbesøk annenhver kveld for å hente melk og fløte, og bestille ekte geitost til hjemreisen. Dette var like etter krigen da Anders kunne ta frem bilen igjen etter fem års karantene. Det var aldri kjedelig å dra på tur med dem, selv for ei lita jente. Anders var en gemyttlig mann som ble kjent med mange i setergrenda, og som ikke var sjenert for å ta kontakt med folk vi møtte på stiene. Om kveldene satt vi foran peisen, skrev små vers til hytteboka og sang sanger fra Anders sitt store repertoar. Og så spilte vi «Domino»!

Jeg har også et fint minne fra 7. mai 1945. Etter matauk i Trømborg gikk sykkelturen tilbake til Mysen forbi Bøltorp. Akkurat denne kvelden, da ryktene gikk om at krigen var slutt, stod mine faddere, Mina og Anders Løken, med utstrakte armer midt på bilveien og innbød til feiring med bløtkake på verandaen. Og det var ingen «krisekake»! Her var det krem av ekte fløte. Ingen kake har siden smakt så godt som «fredskaken» på Bøltorp.